

DIETSCHIE WARANDE EN BELFORT, Vlaams
katholiek tijdschrift voor kunst- en geestesleven.

DIETSCHÉ WARANDE

en

BELFORT

INHOUD :

	<i>Een woord aan den Lezer</i>	
M. E. Belpaire	<i>Levensleugen en Levenswaarheid</i>	6
E. De Gryse	<i>Eene leering van het Recht</i>	23
D ^r Fr. Meeus	<i>De Pest</i>	33
P. Alberdingk Thijm	<i>Het Oratorium</i>	40
B.	<i>Noord-Nederlandsche Kroniek</i>	46
E. Vliebergh.	<i>Joe Chamberlain</i>	54
Eug. De Lepeleer	<i>Onze platen</i>	68
Lod. Mercelis	<i>Na twintig jaren</i>	71
Hilda Ram	<i>Zuiderzonne</i>	73
Paolo Gentili	<i>Kroniek van Italië</i>	75
A. D. S.	<i>Eene wonderbare genezing</i>	82
	<i>Boekennieuws :</i>	86
	De Reuzenstrijd der Zuid-Afrikaansche Boeren. — Romans in Proza, door Prof. D ^r Jan ten Brink. — De vlaamische zanger, door M. Cloene. — Pollo van Moer- land, door J. Haller von Ziegehr. — Capital et Travail et la réorganisation de la Société, par Frantz Hitze. — Le Crédit foncier, par Em. Vliebergh. — Finlands Vereini- gung mit dem Russischen Reiche, door Dabitsch.	
	<i>Tijdschriften</i>	95
	<i>Omroeper</i>	101

A. SIFFER,
uitgever te Gent.

H. COEBERGH,
Haarlem.

Het ontstond in 1900 door samensmelting van Dietsche Warande, het tijdschrift van Jos. Alberdingk Thijm, dat sinds 1887 in Vlaanderen door zijn broer Paul werd geredigeerd, en het in 1885 te Gent opgerichte Vlaamse maandblad Het Belfort. Deze eenmaking was het belangrijkste resultaat der actie van de kring Eigen Leven; leidende figuren waren o.m. M.E. Belpaire, L. Scharpé, Aug. Cuppens en Em. Vliebergh.

Van meet af aan was de bedoeling van uit een katholieke levensbeschouwing een zo breed mogelijke informatie te verstrekken op alle gebieden, dus zeker niet alleen op het literaire. Ook werd contact gezocht met de jongere Nederlandse katholieken van Van Onzen Tijd. Een te kritische en conservatieve houding t.o.v. jongere elementen, zowel in Vlaanderen als in Nederland, veroorzaakte voorlopig een zeker isolement. Jongere auteurs zochten hun weg in Vlaanderen en richtten nieuwe tijdschriften op: Vlaamsche Arbeid en De Groene Linde.

Sinds 1904 kwam de redactie gaandeweg meer in handen van de jonge letterkundige Jul. Persyn, die met zijn omvangrijke kritische en essayistische bedrijvigheid, zijn brede Europese blik en vooral zijn warme geestdrift het maandblad aanzienlijk verruimde en vele jonge elementen voor zijn tijdschrift wist te winnen, o.m. Karel van de Woestijne, Felix Timmermans, Aug. van Cauwelaert, E. Claes, C. Verschaeve, K. van den Oever, Em. Delrue en Filip de Pillecijn. Ook andersdenkenden werden aanvaard: F.V. Toussaint van Boelare, M. Sabbe en Pol de Mont. Dank zij Persyns geregelde en met veel kennis en begrip geschreven literaire kronieken konden de lezers het Nederlands geestelijk leven volgen als nooit tevoren in een katholieke periodiek. Op het gebied van de Vlaamse

strijd werd Dietsche Warande en Belfort in die jaren het toneel van steeds waardige, maar niet minder heftige polemieken. Gezaghebbende figuren als M.E. Belpaire, E. de Gryse, L. Dosfel, Th. van Tichelen, F. Drijvers en J. Muyltermans geraakten verwickeld in de soms harde strijd vóór of tegen de beschikkingen van kardinaal Mercier over de vernederlandsing van het onderwijs. Ook de vernederlandsing van de Gentse universiteit vond in het tijdschrift welsprekende verdedigers, o.a. A. van de Perre.

Het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog veroorzaakte uiteraard een stopzetting van de publikatie. Vele medewerkers leefden in ballingschap of stonden aan het front. In 1916 raakte Persyn bijna in een activistisch avontuur verwickeld; alom begon de Vlaamse intelligentsia zich te verdelen in „maximalisten” en „minimalisten”. De gevolgen van die nieuwe situatie deden zich voelen, toen in 1919 de oudstrijder D. Vansina opnieuw van wal wilde steken met het tijdschrift. L. Dosfel zat in de gevangenis, vele jongeren uit het milieu van de Warande waren door de activistenjacht verbitterd en wensten een radicale reorganisatie van het maandblad in maximalistische zin. Dat stuitte op heftig verzet van M.E. Belpaire en Aug. Cuppens. Moeizaam werkte Persyn nu dus met de steun van Vansina en enkele priesters, o.m. K. Elebaers en J. Eeckhout. Uit voorzichtigheid werd voorlopig geen redactieraad vermeld. Maar het vertrouwen van de jeugd kreeg het tijdschrift niet. De jongere generatie zocht haar toevlucht in Ruimte, Pogen, Ter Waarheid en Vlaamsche Arbeid. Echo's van het expressionisme zijn in de Warande uiterst schaars. Toch werden het bezadigde tijdschrift nog moeilijkheden berokkend: vanwege enkele radicale uitlatingen van F. de Pillecijn werd de staatssubsidie ingetrokken. Materieel kreeg het maandblad niet de nodige zorg en de redactiesecretaris, Persyn, die onder beschuldiging van activisme uit zijn betrekking ontslagen was, kon zijn taak niet volledig meer aan, hoewel hij in zijn kronieken nog werk van grote waarde bleef leveren.

Begin 1924 ontstond in de redactie even ruzie om een literaire recensie; Persyn trok zich terug en werd vervangen door Aug. van Cauwelaert, die enkele jaren de ijverige steun van G. Walschap kreeg. De uiterlijke verzorging van het tijdschrift verbeterde nu snel. Enkele constanten van betekenis zijn in die jaren vast te stellen, b.v. de publikaties van de mediëvist J. van Mierlo en het proza van E. Claes. Maar duidelijk ging de belangstelling nu meer uit naar het esthetische, terwijl de Vlaamse problematiek ietwat op de achtergrond geraakte. Boeiend is thans de evolutie van Walschap als essayist en als scheppend kunstenaar; de „Roomse ruimheid” van Van Cauwelaert verbreedde de horizon aanmerkelijk. In die verruiming kwam contact tot stand met de jonge Nederlandse katholieken uit het milieu van Roeping en De Gemeenschap; vele Nederlanders begonnen thans mee te werken, o.m. Fred. van Eeden, W. de Mérode, W. Nieuwenhuis en A. van Duinkerken. In 1928 verscheen een speciaal nummer, gewijd aan de katholieke jongeren in Nederland. In Vlaanderen zelf werd de kunstkring De Pelgrim krachtdadig gesteund, en steeds meer ging de aandacht uit naar de Europese culturele actualiteit: speciale afleveringen verschenen, gewijd aan

Italië, Skandinavië, Engeland en Polen, evenals aan de filmkunst. Herdenkingsnummers zagen het licht over Rubens, Beethoven en Sint-Franciscus, in huldegingsartikelen werden J. Persyn en K. van de Woestijne gevierd.

Tussen 1930 en '40 komt het estheticisme en het vitalisme van kunstenaars uit de groepen van De Tijdstroom en Vormen aan bod in bijdragen van P.G. Buckinx, R. Verbeeck, J. Verammen, Albe (R.A. Joostens), P. de Vree, A. Demedts en Alb. Westerlinck. Minder talrijk zijn echt's uit de nationaliserende groep van Volk.

De inhoud van *Dietsche Warande en Belfort* is in die jaren tamelijk eclectisch en door de verruiming biedt hij misschien minder het beeld van een rechtlijnig katholiek ethos, maar de verscheidenheid van de informatie op elk vlak levert een zeer gevarieerde rijkdom op. Eind 1941 moest de uitgave andermaal tengevolge van de oorlog worden gestaakt.

Nauwelijks één maand na de Duitse capitulatie in 1945 verscheen het tijdschrift opnieuw. Kort daarna overleed Aug. van Cauwelaert. Redactiesecretaris werd thans Albert Westerlinck (J. Aerts). De activiteit van vóór de oorlog werd opnieuw opgenomen en ook thans hield men zich op een zekere afstand van de bewogen politieke actualiteit, op een academische hoogte ver van het woelige engagement van talloze kortstondige jongerentijdschriften. Vooral de literaire kritiek en het essay hebben de laatste decennia een hoogte bereikt die het tijdschrift tevoren nooit heeft gekend. Weer werden speciale nummers tot waardevolle bundelingen: afleveringen over Aug. van Cauwelaert, Streuvels en Gezelle en een bloemlezing uit de poëzie van de jonge dichters. Zowel het „klassieke” werk van b.v. A. van Wilderode, Chr. D'haen en J. de Haes als dat van debuterende experimenten krijgt zijn kans. Sinds 1969 is Westerlinck de hoofdredacteur en treedt als redactiesecretaris Ludo Simons op.

Dietsche Warande en Belfort is thans geworden tot de rustige verkondiger van een breed-humanistische, christelijke levensvisie in Vlaanderen en Nederland, ruim genoeg om ook hier een doorbreking van de verzuiling doorgang te laten vinden, wat tot uiting komt in de medewerking van talloze andersdenkenden.

LITERATUUR: *Dietsche Warande en Belfort*, Jubelnummers (1906, 1926, 1935); - A. Westerlinck, *Bij het eeuwfeest*, in *Dietsche Warande en Belfort* (1955, p. 577-583); - A. van Duinkerken, *De Dietsche Warande en Holland*, in *Dietsche Warande en Belfort* (1955, p. 589-594); - J. Persyn, *Honderd Jaar „Dietsche Warande”*, in *Gazet van Antwerpen* (8 november 1955); - J. Persyn, *De Warande van Vliebergh en Persyn*, in *Dietsche Warande en Belfort* (1955, p. 515-521); - J. Persyn, *De Wording van het Tijdschrift Dietsche Warande en Belfort en zijn Ontwikkeling onder de Redactie van Em. Vliebergh en Jul. Persyn (1900-1924)* (1963).

JAN PERSYN